

Editörden

Her ilim dalı için bir teşekkül ve gelişim süreci vardır. Fıkıh ilminin ve usulünün doğuşu, gelişmesi ve bu süreçte etkili olan şahıslar ve düşünce ekolleri, mezheplerin karakteristik özelliklerini ve sosyolojik değişime bağlı olarak içtihat farklılıklarını tanımda bizlere önemli ipuçları verir. Fıkıhın gelişim sürecinin seçkin isimlerinden biri olan İmam Şâfiî, fıkıh ilim geleneğinin temel yapı taşlarından biridir. Özellikle usul alanında geliştirdiği yöntemle, usulü fıkıhın kurucu isimlerinden biridir. Er-Risale adlı eseri, bu alanda neşredilmiş ilk eser olma özelliği yanında, günümüze kadar etkisini sürdürmesi açısından da muhalled bir çalışma mahiyetindedir. Bu itibarla İmam Şâfiî'nin ve eserlerinin tanınması, fikir ve düşünce dünyasının keşfedilmesi İmam Şâfiî ekolünün kavranması açısından oldukça önemlidir. Ahmet Yaman ve Adnan Koşum'un ele aldığı makaleler, bu konuyu ayrıntılarıyla irdelemektedir.

İlahi mesajın peygamberlere ulaşma vasıtası olan vahiy, tarihi süreçte farklı açılardan hep tartışılmıştır. Vahiy esnasında Hz. Peygamber'in yaşadıklarından, vahyin lafız ve mana bütünlüğüne sahip olarak gelip gelmediğine varıncaya kadar birçok konu, İslam âlimlerince değerlendirilmiştir. Geleneksel kanaat, bu konuda lafız ve mana ayırımına gitmenin vahiy olgusu açısından mümkün olmadığı yönündedir. Çünkü ilahi mesajın lafız ve manadan oluşan bir bütünlük içinde ve anlaşılmak üzere gönderildiği hususu pek çok alim tarafından kabul edilmektedir. Mücteba Altındaş'ın ilahi hitabın nüzulüne ilişkin tespitleri bu konudaki pek çok noktaya ışık tutmaktadır.

Kur'an-ı Kerim, getirdiği ilkeler ve sunduğu hakikatlerle evrensel bir mesajdır. O'nun bütün insanlık için hayat kitabı oluşu, her renkten, her ırktan insana yönelik kuşatıcı hitabı, muhataplarının onu anlama çabalarını ve evrenselliğini de beraberinde getirmiştir. İslam dinini kabul eden, ancak ana dili Arapça olmadığı için Kur'an'ı anlamakta zorluk çeken toplumların Kur'an'ın çağrısına kulak verebilmesi ve O'nu anlayabilmesi için Kur'an'ın başka dillere tercüme edilmesine ihtiyaç duyulmuştur. İlk dönemlerden itibaren ortaya çıkan tercüme faaliyetleri her asırda yenilenecek ve gelişen bilgi ve tekniğin ışığında tazelenerek devam etmiştir. Kuşkusuz bu çalışmalar ilahi hitabın çağın insanının dil ve idrakiyle buluşması bağlamında da değerlidir. İsmail Pırlanta'nın konuyla ilgili makalesinde eski Türkçe ve Osmanlıca özelinde tercüme sürecini daha yakından tanıma imkanı bulacağız.

Kur'an'ın her ayeti engin anlamlar taşır. Bu yüzden her ayet üzerinde sistematik, karşılaştırmalı bilimsel çalışmalar yapılmıştır. Tevbe Suresi altıncı ayeti de lafzi anlamı yanında sosyolojik ve insani vurguları bakımından dikkat çekicidir. Söz konusu ayet, farklılıklara rağmen barış, uzlaşma ve toplumsal ahengin nasıl gerçekleştirilebileceğini metodik biçimde ve merhaleler halinde bizlere sunmaktadır. Buna dair kapsamlı bilgileri Sadık Kılıç'ın değerlendirmeleriyle ilginize sunuyoruz.

Şeyhülislam İbn Kemal, Osmanlı devletinin yetiştirdiği önemli şahsiyetlerden biridir. O'nun yetişme tarzı, fetvaları ve Yavuz Sultan Selim'le olan ilişkisi, kendisini hem ilmi hem de devlet ricaliyle ilişkiler bağlamında farklı bir konuma getirmiştir. İbn Kemal'in özellikle Kur'an'ın i'câzıyla ilgili görüşleri ve bu görüşlerini ihtiva eden risaleleri ilgi çekicidir. Bu konudaki detayları Ali Öge'nin kaleminden okuyacaksınız.

Bilindiği gibi hac, İslam'dan önce de var olan bir ibadettir. Ancak İslamiyet'ten sonra uygulama şeklinde ciddi farklılıklar bulunmaktadır. Haccın iki önemli boyutundan biri zaman diğeri de mekandır. Haccın zamanı ve mekanı vahiyyle belirtilmiş ve şartlarını taşıyan müslümanların söz konusu zamanda belirtilen mekanları ziyaret etmeleri farz kılınmıştır. Haccın insanı tarihe götüren ve tarihsel tecrübeyi yaşatan özelliği yanında, ibadet hayatında kişiyi daha hassas kılan, ahirete ilişkin bilinç tazeleyen, insanları hak ve hukuka daha fazla riayet etmeye sevkeden yönüyle de insanı olgunlaştıran ve Allah'a yaklaştıran bir etkisi bulunmaktadır. Haccın bu dönüştürücü etkisini Zekiye Demir ele aldı.

Din, insan hayatında merkezi konuma sahip bir hayat tarzıdır. Bu yüzden her toplum kendi inanç sistemini gelecek nesillere aktarmanın gayreti içinde olmuştur. Kuşkusuz bunu yaparken dinin sağlıklı bilgisine sahip olmak, dinin doğrularını, etkili ve uygun bir metotla insanlara aktarmak gerekir. Yine dini yetkin ve alanında uzman kişiler eliyle tebliğ etmek kadar, dini samimiyetle yaşayan kişilerden öğrenmek de oldukça önemlidir. Çünkü insanlar, özellikle din alanında muhataplarının söyledikleri kadar yaptıklarından ve yaşantılarından etkilenirler. "İhsan" şuurunun din hizmetlerinde sağlayacağı etkinlik ve verimliliği İhsan Kara bizimle paylaştı.

Dergimizin bu sayısında yer verdiğimiz Ahmet Yaman'ın, "Fıkhnın Sosyolojik Yürürlüğü Bağlamında Fetvada Değişim", Adnan Koşum'un "İmam Şâfi'nin er-Risâle'sini Yazdığı Ortam ve er-Risâle'ye Etki ve Yansımaları", Mücteba Altındaş'ın "İlahi Hitabın Nüzul Aşamaları", İsmail Pırlanta'nın "Kur'an-ı Kerim'in Eski Türkçe ve Osmanlıca Tercüme Sürecine Bir Bakış", Sadık Kılıç'ın "Tevbe Suresi Altıncı Ayeti Bağlamında Kur'an Hoşgörüsü ve Dini Çoğulculuk Paradigması", Ali Öge'nin "Şeyhu'l-İslam İbn Kemal'in Kur'an-ı Kerim'in İ'câzıyla İlgili Görüşleri", Zekiye Demir'in "Haccın Kadınları Dönüştürücü Etkisi" ve İhsan Kara'nın "Din Hizmetlerinde Kalite Bağlamında "İhsan" Şuurunun Yeri ve Önemi" başlıklı makalelerini beğeninize sunuyor, ilmi birikimimize katkılar sunmasını temenni ediyorum.

Dr. Yüksel SALMAN